

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijtenendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr. Joh. C. Broen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijss, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Abonnement: f 1,25 per 3 maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7,50 per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

REFORMATIE.

II.

De wet der Reformatie.

Het eerste artikel droeg tot bovenschrijft: „ONT-wikkeling, geen IN-wikkeling”. Daarin werden zoowel conservatieve als radicalisme bestreden. Beide zoeken de ontwikkeling van het geestelijke leven te keeren, hetzij door krampachtig aan het oude vast te houden, hetzij door het historisch geworden met wortel en tak uit te roeien. Vooral echter dreigt voor de reformatische actie gevaar van die richting, die tot een bepaald punt in het verleden terug wil keeren. In onze dagen werkt een sterke drang om naar de apostolische eeuw terug te gaan. Maar dat moet als reactie worden gebrandmerkt. Dat zou geen ontwikkeling, maar inwikkeling zijn. Gevoed door en geleid naar de Schrift behoort de Reformatie — al zal zij op sommige punten zich weleens het verleden moeten toewenden om aanknopings te vinden — als geheel genomen zich te bewegen in voorwaartse richting.

Steeds vooruit, tot op den dag dat Jezus komt. Hiermee besloot het vorige artikel.

Daarin werd de eisch Gods voorgehouden.

Dat is het ideaal, waarvoor gestreden moet worden. Het verwerkelijk zich niet vanzelf.

Alle Reformatie zal van uit den Raad Gods geleid moeten worden. Anders is ze tot mislukking gedoemd.

Zij behoort bovenal, ja eenig en alleen werk Gods te zijn. Dat is een onder ons bekende waarheid. Maar waaraan niet genoeg kan worden herinnerd. De vrees om afgezaagde dingen te zeggen, mag niet weerhouden, dit nog eens nadrukkelijk voorop te stellen.

Christus, die voor Zijn kerk het leven verwierf, moet dat leven doen doorwerken. De Heilige Geest, die in aansluiting aan het werk van onzen Middelaar, dat leven in de harten inbrengt en daarmee de gemeente doortintelt, moet gedurig voor herleving zorgen.

Reformatie — een werk Gods!

Maar daarom ook een werk van den geloovige.

Want God werkt hier door den geloovige heen.

Reformatie vraagt van den geloovige trouw te zijn aan het bevel van zijn Koning.

Het kan den belijder en belever der Christelijke waarheid niet genoeg worden ingehamerd, dat zonder die trouw de reformatie een verloren zaak is.

Het heilige vuur dient op het altaar des harten brandende te worden gehouden.

Wat van God uitgaat behoort de kerk door zich te laten heengaan.

Dat is de grondwet van alle ware Reformatie.

De Reformatie is aan vaste wetten onderworpen.

Natuur- en geestesleven, ook natuurlijk en geestelijk leven, hebben ieder hun eigen wetten.

Die van de natuur laten zich het gemakkelijkst ontdekken. Daarom hebben velen, die het zich bij hun wereldbeschouwing oenvoudig wilden maken, de natuurwetten ook van toepassing verklaard op de wereld van den geest en van het geestelijke. Omgekeerd hebben idealistische naturen, die door het ingewikkelde niet werden afgestooten, maar juist aangetrokken, de wetten van den geest willen opdringen aan de natuur.

Het zou geen zin hebben hier de wijsgeerige scholen te noemen, die zich aan zulke gevaarlijke eenzijdigheid schuldig maken; die hetzij de natuur, hetzij den geest willen verkrachten.

Aan de christelijke wereldbeschouwing is het echter eigen alle ding „naar zijn aard” te bezien. Daarin ging de Schrift zelf haar voor. Zij erkent de grenzen tusschen die verschillende sferen. En gelijk men, wanneer men in het volkerenleven de grenzen overtrekt, andere wetten vindt, zoo ook hier.

Maar nu is het weer niet zóó gelegen, dat de wetten voor natuur- en geestesleven zoozeer vreemd aan elkander zijn, dat ze zelfs niet met elkander vergeleken kunnen worden. Integendeel. Voor den nauwkeurigen onderzoeker valt er onophoudelijk zekere overeenkomst, zeker parallelisme of even-

wijdigheid vast te stellen. Daarom laten verschijnselen in het geestesleven zich zoo dikwijls met beelden aan de natuur ontleend, verhelderen.

Inzonderheid geldt dat voor de idee der geestelijke ontwikkeling, waarbij, gelijk wij reeds zagen, de Reformatie ten nauwste is betrokken. De natuur biedt sprekende voorbeelden, welke die ontwikkeling kunnen verduidelijken. Men kan zich wenden tot het dieren-, maar bovenal tot het plantenleven. De ontwikkeling der plant is zooveel minder gecompliceerd dan die van het dier en leent zich des te beter tot illustratie en vergelijking.

Niemand minder dan onze Heiland opende hiervoor ons oog. Als Hij de ontwikkeling van het echte geloof in tegenstelling met die van allerlei wangeeloof wil schelden, grijpt Hij naar de machtige gelijkenis van den zaaiër. Wil Hij Zijn discipelen de ontwikkeling van het Godsrijk voor oogen stellen, dan kiest Hij de gelijkenis van het mosterdzaai, dat wel het geringste onder de moeskruident is, maar later opschiet tot trotschen boom.

Zoo doet b.v. ook Paulus. Inzake de ontwikkeling van het geloofsleven blijft zijn woord klassiek, dat het Paulus is, die plant, Apollos die nat maakt, maar God die den wasdom geeft. En in den brief aan de Romeinen wijdt hij zijn lezers in het moeilijke Joodsche probleem in door te spreken van doode takken, die worden afgehouden en van wilde takken, die op een boom worden geënt.

Dat geeft ons het recht om de wetten, welke voor de Reformatie gelden te illustreren met wetten, welke de natuur leert.

Het heeft weinig zin of iemand door een der eerste tuinkunstenaars een tuin laat aanleggen, indien hij geen zorg draagt voor een geregeld onderhoud. Dag aan dag moet erin gearheid worden. Met taaie volharding moet tegen het onkruid worden gestreden. Schadelijke insecten moeten onvermoeid worden verdelgd. Verkeerde groei der gewassen moet worden tegengegaan. Anders zijn in minder dan geen tijd de oorspronkelijke sierlijke lijnen verdwenen. De smaakvolle vorm is onkenbaar geworden. Natuurlijk heeft de tuinbouwkundige er bij den aanleg op gerekend, dat boom en heester zich zullen ontwikkelen en dat de gaarde daardoor over eenige jaren een geheel ander aanzien zal verkrijgen. De eerste kale vormen zullen door meer weelderige worden vervangen. Maar onder dat alles dient de grondvorm behouden te blijven. Daarvoor is de dagelijkse bearbeiding noodig.

Zoo nu heeft ook Christus Zijn kerk op voortdurende Reformatie aangelegd. Hij gaf haar niet alleen wezen, maar ook vorm. En zoowel dat wezen als die vorm worden door schadelijke invloeden van binnen en van buiten onophoudelijk bedreigd. Christus legde in Zijn kerk krachten, die noodzakelijk ter ontwikkeling moeten leiden. Maar Hij stichtte geen kerk, die in één oogenblik de zonde te boven is. Hij beloofde, dat zij de zonde eerst te boven zou komen na strijd. Op den akker der kerk waait onkruid. Er werken krachten, die, zoo zij niet worden gestuit, ontbinding ten gevolge hebben. Zouden de laatste den winsten, dan zou de kerk haar wezen en vorm inboeten.

Met het oog daarop nu is rusteloze Reformatie plicht.

Reformatie wordt niet maar door den een of anderen critieken tijd geëischt.

Zij is roeping van alle tijden.

Er moet een geregelde Reformatie plaats hebben.

Dat is de eigenlijke Reformatie.

Nog veel te weinig wordt dat zóó ingezien.

Om zich een recht begrip van Reformatie te vormen, gaat men gemeenlijk terug naar de heroieke beweging der 16de eeuw, waartoe Luther den stoot gaf en waaraan Calvijn voltooiing schonk.

Voor velen is dat de Reformatie.

En waar het spraakgebruik die meening onder-

steunt, kan men er zich bij neerleggen. Maar dan toch altijd onder zeker voorbehoud. Namelijk dit, dat men nooit mag vergeten, dat deze Reformatie — hoe gezegend zij ook werkte — een abnormaal karakter droeg.

Zij leverde het model voor alle abnormale Reformatie.

Niet echter voor de normale.

Wanneer iemand zijn tuin verwaarloost, zal later krachtig ingrijpen noodzakelijk zijn, om hem weer zijn eigen stijl te doen herwinnen en in dien stijl ontwikkeling te waarborgen. In die wildernis zal alleen door krasse maatregelen, door snoeien en weggappen op groote schaal orde zijn te scheppen. Hoeveel beter ware het echter geweest, wanneer men er geregeld de hand aan had gehouden! Dan ware zulk een totale verandering overbodig geweest.

En zoo ook, het is niet normaal, wanneer een Reformatie zoo diep moet snijden in het lichaam der kerk als die der 16de eeuw. Indien de kerk niet nalatig was geweest in het werk der door-gaande Reformatie, had dit nooit behoeven te gebeuren. Had zij trouw op haar post gestaan, zulk een pijnlijke operatie ware haar bespaard gebleven.

Men behoeft niet te wachten tot de deformatie of vervorming compleet is geworden, voor men reformeerd kan optreden. Neen, bij het begin van de geringste deformatie moet al de Reformatie ter hand geven. Dat is in het belang van een gezonde kerkelijke ontwikkeling.

Het staat er dus volstrekt niet zoo mee, dat op den tijd der formatie een periode van deformatie moet volgen, voor en aler men tot Reformatie kan overgaan.

Reeds in het tijdperk der formatie is Reformatie op haar plaats, omdat deformeerende invloeden zich dadelijk doen gelden.

Gelijk men in de plotselinge omzetting van iemands hart niet de bekeering mag zien, maar men de bekeering heeft te verstaan als een voortdurend proces van afsterven en opstaan, van afsterven van den ouden mensch en opstaan van den nieuwen mensch, zooals onze Heidelbergse kerk zoo schoon belicht, zoo vormt ook de normale Reformatie een geleidelijk proces.

Zoo bedoelden ook onze vadersen het, toen zij spraken van een *ecclesia reformata quia reformanda*, d.w.z. van een kerk die daarom juist gereformeerd is, wijl ze altijd door nog gereformeerd moet worden.

En dit reformatie-begrip vindt men ook in den naam van ons blad weergegeven.

Waar het „De Reformatie” wordt geheeten, wordt daarmee allerminst beweerd, dat onze Gereformeerde kerken van heden op één lijn staan met de Roomsche kerk der Middeleeuwen.

Dat zij zóóver van de waarheid en den zuiveren kerkvorm zijn afgeweken, dat alleen een Lutherdaad uitkomst brengen kan.

Ook niet, dat op zulk een abnormale Reformatie, zij het dan in kleiner afmeting, dient te worden aangestuurd.

Want dan zouden wij toonen in een toestand van overspanning te leven, waarin wij de gebreken en misstanden, welke er in ons kerkelijk leven ongetwijfeld gevonden worden, in karikatunistische overdrijving vóór ons trekken.

Wat ons voor oogen staat en steeds scherper voor oogen moet staan is de behoefte aan voortgezette, aan doorgaande, aan dagelijkse Reformatie.

Daardoor wordt onder den zegen van Sions Koning de noodzakelijkheid van een abnormale Reformatie in de toekomst voorkomen.

De Reformatie behoort als een wet ons kerkelijk leven te beheerschen.

Altijd, maar in het bijzonder nu.

Wat toch is het geval?

De geschiedenis wijst uit, dat op elke abnormale of wil men liever: op elke groote Reformatie betrekkelijk spoedig inzinking volgde.

Aldus verliep het in de 17de eeuw. De vlam van het geloof daalde. Men hield vast aan de uitwendige vormen, maar de reformatische kracht bleek uitgeput. De periode van verstijving, van bevrozing, of zoo men het meer gebruikelijke woord verkiest, van verstening werd ingeluid, welke straks gevolgd werd door die van algeheel verval. Dit verval werd door tweërlei oorzaak verhaast. Vooreerst ontstond er een conflict tusschen geloof en weten. In wijsgeerige stelsels dier dagen begon de menschelijke rede zich te emancipeeren van de openbaring Gods. En de kerken konden zich aan den invloed van dit rationalisme niet onttrekken. Vervolgens brak er nog een conflict uit tusschen geloof en gevoel. De valsche mystiek deed allerwege haar intrede. De valsche bekommernis vierde hoogtij. De geloofs-zekerheid werd als iets zeldzaam en voor de meesten onbereikbaar beschouwd. Dit kon niet anders dan op schade uitloopen voor het persoonlijke geloof. Op het eind der 18de en in het begin der 19de eeuw vertoonden onze kerken dan ook een alleszins mistroostig beeld.

Daardoor werd de behoefte aan een nieuwe abnormale Reformatie geschapen. Gelukkig kwam deze in de 19de eeuw ook tot stand. Gestuurd en voorbereid door het Reveil braken in '34 en '86 reformatische acties zich baan. God schonk ons mannen met diepen blik in de Schrift, buitengemeenen historischen zin, fijn aanvoelen van de psychische gesteldheid der geloovigen in hun tijd, open oog voor de veranderende omstandigheden, stoutte denkracht en machtige dictie. En wij doen stellig niemand onrecht, wanneer wij hier het driemanschap Kuyper, Rutgers en Bavinck noemen als de meest invloedrijke leiders, die een stempel hebben gezet op onze kerken.

Zal de inzinking nu uitbliven?

Stellig niet, wanneer onze kerken niet op haar hoede zijn.

Het ligt in den aard der zaak, dat wanneer een actie veel energie heeft gevorderd, er dan naar rust wordt verlangd. Men is tevreden met de verkregen resultaten en meent, dat men daaraan voor langen tijd genoeg heeft. Het type van de satisfait, den voldane, treedt op den voorgrond.

En is er wel iemand schadelijker voor de kerk dan de fidèle satisfait, de voldane geloovige?

Alle zeilen moeten daarom hijgezet om de inzinking, die op zichzelf noodwendig schijnt, indien mogelijk te verhoeden.

Of eigenlijk is ze niet meer te verhoeden.

In zekeren zin is ze er reeds.

Nemen wij geen symptomen waar, die er op duiden, dat de stilstand, de voorbode van den achteruitgang, reeds tot ons is gekomen?

Mogen wij de teekenen, welke waarschuwen, dat de onthindende factoren weleens overheerschend konden worden, alle voor bedrog verklaren?

Het zou onverantwoordelijk zijn zich te ontveinzen, dat metterdaad zulk gevaar dreigt.

Daarom de handen ineen geslagen!

In Christus' kracht gepoogd de inzinking te stuiten!

In vertrouwen op den nooit rustenden heilsarbeid van den Geest gebeden en gewerkt aan de verdere reformatie onzer kerken!

Er bruist, Gode zij dank, weer reformatisch leven.

Er brandt weer reformatische ijver.

Met 's Heeren hulp die dan aangewakkerd!

Dan zullen de zegeningen der reformatische beweging ook buiten het kerkelijk terrein uitvloeien.

Want de kerk heeft een plaats ontvangen in het hartje van het leven.

Waat zij op, dan zal alles om haar heen herleven.

De kerk is het hoofdkwartier van den geestelijken strijd, die over heel de linie van het leven door den Christen wordt gevoerd.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Pikante vroomheid.

Want er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar ketelachtig zijnde van geboor, zullen zij zich leeraars opgederen naar hun eigen begeerlijkheden.

En zullen hun geboor van de waarheid afwenden, en zullen zich keeren tot fabelen.

2 Tim. 4: 3, 4.

De hedendaagsche beteekenis van het woord „ketelachtig“ brenge bij het mediteeren over bovenstaand Schriftwoord niet op een dwaalspoor.

Ketelachtig of kitteloorig is voor ons hetzelfde als lichtgeraakt. Wij noemen iemand ketelachtig, wanneer hij, als hij iets hoort, dat hem niet naar den zin is, dadelijk opstuift of tenminste zijn ontevredenheid doet blijken.

Maar onze vadersen verstonden er iets anders onder.

De Kanttekenaren verklaren terecht: d.i. hebbende een hart en ooren, die jeuken naar wat nieuws en vroemds.

Men zou hier kunnen vertalen: maar verlangend (of om een volksuitdrukking te bezigen: tuk) op wat het oor kittelt, zullen zij zich leeraars vergaderen naar hun eigen smaak.

De menschen, die hier geteekend worden, zijn niet de spotters, die er in het eind der dagen zullen opstaan.

Zij zijn geen pure ongelooovigen.

Neen, zij willen alleszins godsdienstig zijn.

Zij begeeren de vroomheid bij te houden.

Alleen moet die vroomheid gedurig iets prikkelends, iets pikants hebben.

Anders aardt zij niet.

Deze pikante vroomheid is in alle opzichten de tegenhanger van de cliché-vroomheid.

De laatste mint het gangbare, het algemeene, het onpersoonlijke.

De pikante vroomheid daarentegen wordt al kribbig, zodra ze iets verneemt wat op „geijkte“ termen gelijkt.

Van al wat reeds eenigszins gewoon is heeft zij een afkeer.

Zelfs kan zij naar het Apostolische woord de gezonde leer niet verdragen.

Het oude evangelie vervelt haar.

Altijd diezelfde waarheden aan te hooren, vermoeit haar.

Het is voor haar niet alleen een kwestie van vorm, maar ook van inhoud.

Daarom kan zij zich onder de gezonde prediking niet schikken.

De Apostel schrijft, dat zij, die zulk een vroomheid zijn toegedaan, zich leeraars kiezen naar hun eigen smaak.

En ook dan houden zij het gemeenlijk bij één leeraar niet lang uit. Zij vergaderen zich een hoop leeraars. Bevalt de een hun niet meer, dan begeven zij zich naar den ander. Zij willen vrijheid van beweging. Zij laten zich niet opsluiten.

Is van deze profetie aangaande de laatste dagen niet reeds veel ook in onzen tijd verwerkelijk?

Heeft de dusgenaamde buitenkerkelijke vroomheid ooit zoozeer gebloeid als thans?

En is het die buitenkerkelijke vroomheid niet vooral om het pikante te doen?

Zij wenscht iets anders te bieden dan in de kerk wordt vernomen.

Zij bindt zich aan geen historische vormen, maar ook niet aan de historische en toch eeuwige waarheid der Schrift.

Shibboleth is hier de smaak van groter of kleiner kring.

Die smaak moet gestreeld.

Anders loopen de menschen weer weg.

En het moet toegestemd, dat het klimaat van heel onzen tijd deze pikante vroomheid ongemeen begunstigt.

Het is immers een tijd, waarin een groot deel van het publiek leeft bij de bioscoop.

Men wil altijd wat anders.

Prikkellectuur vindt geweldigen aftrek.

Sensatie schijnt een levensbehoefte te zijn geworden.

Daarom kan het niet verwonderen, dat de vroomheid hiervan den terugslag ondervindt.

Men wil wel vroom zijn, maar dan moet men op iets sensationeels kunnen rekenen.

Men moet er heerlijk bij lachen, heerlijk bij weenen, heerlijk bij rillen kunnen.

Het mag ook luguber, door en door akelig zijn.

Het mysterieuze moet vooral lang bewaard blijven.

Men wil in spanning worden gehouden.

Paulus voorspelt, dat men zich zal keeren tot fabelen.

En is dit niet uitgekomen?

Is de verdichting niet het voedsel van vele „vromen“?

In die uiterste konsekwentie kennen wij de pikante vroomheid niet.

Maar worden er ook geen beginselen van waargenomen?

Gaan sommigen in hun op zichzelf gerechtvaardigde strijd tegen de cliché-vroomheid niet te ver naar de andere zijde?

De prediking heeft tot roeping tijd-prediking te zijn. Ze mag niet spreken in de taal van honderd of van vijftig, zelfs niet meer van twintig jaar terug.

Daarvoor leven we veel te snel.

Zij mag niet doen alsof het woord van God geen bijzondere boodschap voor onze dagen heeft.

Zij heeft zich te hoeden voor het vervelende genre.

Maar aan den anderen kant mag zij ook nooit aan de zucht naar het pikante toegeven.

Ze zij frisch, maar niet buitenissig.

Wie al zijn voedsel overgoten kreeg met pikante saus zou spoedig maaglijder worden.

Zoo ook, wie steeds naar iets pikants in de vroomheid zoekt, zal spoedig de gezonde waarheid niet meer kunnen verteren.

Wie een prediking eischt, waarin op de lachspieren wordt gewerkt, waarin veelvuldig moderne dichters worden geciteerd, waarin het eene verhaal na het andere wordt opgedischt, die overloopt van „rake zinnen“, heeft nog nooit recht bedacht, dat de predikant een gezant van Christus behoort te zijn.

Echte vroomheid heeft aan het pikante geen behoefte.

Als uw ziel gedrukt wordt door haar zonden, verlangt zij niet naar een aardigheid om erdoor te worden opgebeurd.

Als zij vurig begeert van uw kindschap nader verzekerd te worden, dan verwacht ge niet, dat de Heilige Geest door kortswijl uw bede zal verhooren.

Als zij op uw sterfbed laag en iemand, die de kunst verstaat om het oor te kittelen zou zich toegang tot uw legerstede hebben verschaft, zij zoudt verzoeken hem te verwijderen.

Echte vroomheid heeft geen prikkels van buiten noodig.

Zij wordt van binnen uit geprikkeld om zich in Christus te verliezen, om aan de wereld Gods lof te vertellen.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

De Generale Synode.

III.

Het is, gelijk vanzelf spreekt, niet mogelijk om in een rubriek als deze alle besluiten der Generale Synode de revue te laten passeeren, en onze lezers zullen m.i. dankbaar zijn, wanneer ik hun het meeste spaar. Voor grensregelingen en dergelijke op zichzelf zeer zeker belangrijke zaken ontbreekt zelfs op de Synode alle belangstelling, en het zou al 'n groot wonder wezen wanneer een buitenstaander, of hij moet zelf in het geval betrokken wezen, zich voor zulke adiaphora interesseerde. Zoo staat het eigenlijk ook met de meeste tuchtkwesties, die een voorbereidende commissie lang kunnen ophouden, en den rapporteur meestal veel werk verschaffen, en — al deze besognes wil ik stilzwijgend voorbijgaan.

Er zijn wel belangrijker beslissingen genomen.

Ik denk hier b.v. aan het antwoord dat de Synode gegeven heeft op een vraag van de Classis Harderwijk, of het geoorloofd is op stichtingen met de verpleegden het Heilig Avondmaal te vieren, en of ook nietgereformeerden, d.i. niet-leden der Geref. Kerk aan het Avondmaal mogen deelnemen. De Synode verklaarde eenstemmig, geheel accoord gaande met het rapport van prof. Kuyper, dat tegen zulk een bediening van het Avondmaal, mits in tegenwoordigheid en op last van den kerkeraad, op wiens grondgebied de stichting ligt, geenerlei bezwaar bestaat, en ook niet-leden, zoo ze geen gelegenheid hebben om elders den dood des Heeren te verkondigen, en verklaren met onze Belijdenis in te stemmen, kunnen worden toegelaten. Zelfs sprak de Synode uit dat het gebruik van afzonderlijke bekertjes, indien dit op medisch advies noodzakelijk is, niet mag worden geweigerd, en ook hiertegen verhiel zich geen enkele, zelfs geen waarschuwende stem.

Dit besluit is van veel beteekenis voor onze stichtingen.

Niet dat hiernede een nieuwigheid is ingevoerd, want een kerkeraad mag samenkomsten der gemeente houden in welk gebouw het hem goeddunkt, en de bediening van het Sacrament doen geschieden op iedere plaats, waar dit noodig kan zijn. Wij zijn gelukkig niet aan steenen of houten gebouwen gebonden. Heilige huizen kennen wij niet. Indien b.v. de Kerkeraad van Harderwijk op „Sonnevanc“ bediening van Woord en Avondmaal had doen plaats vinden in zijn tegenwoordigheid, had niemand daartegen eenige aanklacht van ketterij kunnen aanvoeren, doch... het is goed, dat de Synode deze dingen duidelijk en scherp heeft uitgesproken. Er zijn altijd menschen, die aanmerkingen maken en critiek oefenen, en denzulk is nu het woord ontnomen, aler zij het gevraagd hebben.

Gelukkig voor onze Stichtingen!

Het was geen wonder dat prof. Lindeboom zich bijzonder verblijdde.

Zijn leven is niet dat onzer inrichtingen van barmhartigheid één geworden, en hij moest even aan zijn dankbaarheid over dit besluit uiting geven.

En... de afzonderlijke bekertjes!

Zijn wij nu conservatief?

Wat niet zeggen wil, dat nu ineens aan alle Kerken de vrijheid is gegeven den éénen beker af te schaffen.

Nu ik toch met een rapport van prof. Kuyper bezig ben, wil ik op een andere zaak de aandacht vestigen, die ook door dezen prae-adviseur is toegelicht. Ik bedoel de delicate kwestie van den overgang tot een anderen staat des levens, waarover de Classis Haarlem een niet beknopt voorstel had ingediend, waarin verschillende motieven waren opgesomd, waarom zulk een overgang wel en niet geoorloofd is. En de Classis Leeuwarden had eveneens inzake deze materie enkele vragen aan de Synode voorgelegd, waarin ze o.a. verzocht, om de in art. 12 D. K. O. bedoelde „groote en gewichtige oorzaken“ nader en duidelijker te omschrijven.

Aan dezen laatsten wensch is niet voldaan.

De Synode heeft nog eens met veel ernst uitgesproken dat het ambt van Dienaar des Woords niet lichtvaardig verlaten, en allerminst om geldelijk

voordeel alleen z dienen, verzorg honden, dat niet deze ve gewerkt zij geet

Natur leder Hierv en elke plaatst, het adv wijsheid

Wat Zij z

directeu kan wo

wijst de als Prof in de l

is over werping ken), z

schorm er ande voor de

tot de (meer le aan stu

Wille Gans

spijten, verlaten

zeggen: klinkt z

Mag

We v of het : ik naa

Ds. Hoe hemsche

oord is dat Bel

duidelij sche Sy

men da zekerd

sluit no heid ne

Noor regeling

De k verzoek

Een o hierbij

uit, dat het begi

een and die de

En... s ging er

sche ge zonder

Een o onderzo

Werke want de

wezen, die hu

'Kon o men. In

er zijn karig h

gemeent tracteme

den om

Ook

Openb die doet

geef ik

geemerit

spij mij om mijn

toekomm jaar de

Over

Dan r rapport

Evangel Kerken

deering ook mee

echtsche der ande

Dit uils drie jar

gen. De en het

lijden, d port be

die daa volgd. E

dan de Een g

en is w